

~~VI-19.~~ EX BIBLIOTH.
NATIONIS HUNGAR.
VITEBERG.

VI-19.

SIGNAT. CLVCCCXIII.

theol. theol. Vol. 40

einzelne verzeichnet 30/3. 1915.

DISSERTATIO THEOLOGICA
De
PROPITIATIONE
PRO PECCATIS NOSTRIS,

Ex I. Joh. II, v.2.

Quam

SUB PRÆSIDIO
VIRI

MAXIME REVERENDI, MAGNIFICI, AMPLISSIMI,
EXCELLENTISSIMI,

DN. ABRAHAMI CALOVII,

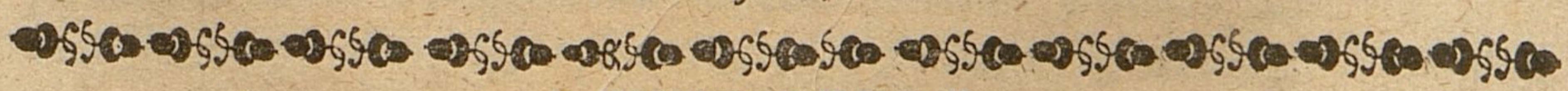
Theologi de universa Christi Ecclesia incomparabiliter
meriti, in inelyta Academia Wittebergensi Profefs. Publ. Primarii
Famigeratissimi, Consistorii Ecclesiast. Assesoris Gravissimi, Ecclesiæ ibidem
Pastoris Vigilantissimi, Circuli Electoralis Superintendentis Generalis
Eminentissimi, & hoc tempore venerandæ Facult. Theol.
DECANI Spectatissimi,

Domini, Præceptoris, Patroni, ac Promotoris
devotissimâ observantiâ colendi,

Ad diem XV. Aprilis Anno M DC LXXIX,
ventilandam proponit
AUTOR RESP.

M. JOHANNES ERNESTUS Herkog/
Dresd. Misn.

In Auditorio Majori, horis matutinis.

WITTEBERGÆ,
Literis MATTHÆI HENCKELII, Acad. Typogr.

Q. R. V. B.

Uæ, quod constat,
officii CHRISTI Sacerdotalis
partes sunt, satisfactio & in-
tercessio. Utramque V. T.
typus, Sacerdos puta, hostiã
delicta populi expians, ac pro
eodem intercedens; plurima insuper Scriptu-
ræ S. oracula monstrant. Eminent inter hæc
locus I. Joh. II, 1.2. dilucidè tum intercessio-
nis v. i. tum satisfactionis mentionem faciens.
Nos missa eã, in præsentem hanc cum Deo, con-
siderabimus: præmitteremus autem Gramma-
ticam resolutionem; post doctrinas ex præ-
senti textu adversariis opponendas subjunge-
mus breviter,

CAPUT I.

Kaj &] Voculam hanc pro γαῖ Syruss & alii positam volunt,
eò, quod Christi intercessio, de quã v. i. non nuda & simplex,
sed propitiatoria sit. Per quia vertit Cornelius ad explicandam
plenius, uti Estius inquit, *advocati nostri excellentiam, nimirum, qui*
zalis sit, ut non alienam, sed suam Patri satisfactionem offerat, eãq;

A 2

non

non conetur tantum nobis cum reddere placatum, sed certissimè placet, reddatq; propitium. Nos, alibi varia particulæ καὶ significata facile admitimus, nec has versiones, earumq; fundamenta improbamus; h. l. tamen usitatiorē particulæ καὶ sensum, copulativum scil. cum B. Augustino retinemus: Manent enim duo Sacerdotis nostri munia, oblatio & intercessio, licet hîc jungantur; in se distinctissima; quadoquidem Propitiatio in terris facta, intercessio fit in cœlis.

αὐτὸς, ipse] adductus v. i. πρὸς τὸν πατέρα Θεοῦ καὶ ἄνθρωπου, propriò redemptoris nomine Matth. I. v. 21. Luc. I. v. 31. Jesus, cognomine porrò suò Christus vocatus, δίκαιος, Deus & homo in una persona, Θεάνθρωπος, non aliquid tertium præter & ultra suas ambas naturas hypostaticè unitas, (vid. Damasc. I. 3. de orthod. fid. c. 3. 4. 16. 19.) solus, aliis omnibus in negotio redemptionis prorsus seclusis, Sacerdos unicus, unica, sed plenissimè expians, hostia.

ἰλασμός, propitiatio] pro ἰλασῆς more Hebræo positam esse vult H. Grot. sed præter rem: major quippe emphasis in abstracto quam Concreto est: nec Christus tantum hîc indigitatur ut Sacerdos & Propitiator, sed ut ipsum etiam sacrificium propitiatorium. Ad tegmen arcæ alludere vult vocem Cornelius à Lapide, ut Rom. III. v. 27. Nos negamus: Verum est, explicant sese nonnunquam hi termini, hîc tamen id non fit, ubi emundationis c. I. 7. Sanguinis ibid. advocati II. i. mentio præcesit. Vox ipsa ab ἰλάσκειν est, quod tam sacrâ quam profanâ phrasi placare, propitium reddere significat. Ita in S. S. occurrit de expiatione Ebr. II. 17. unde aries τὸ ἰλασμός Num. V. 8. de placatione activè & passivè Exod. XXXII. 12. II. Reg. V. 18. XXIV. 4. Luc. XVIII. 13. &c. Quò facit imprimis vox Hebræa כפר huic nostræ, teste LXX. Interpp. versione, correspondens, quam accuratissimè enucleat Magn. Dn. Præses Socin. Proflig. p. 562. seq. Profana phrasis idem vult; ἰλάσκειν enim teste ipsò Grotiò apud Græcos Scriptores omnes, Poëtas, Historicos, & alios est placare. Quare ἰλασμός tum actualem peccatorum nostrorum satisfactoriam expiationem, tum ipsam Dei, ob peccata irati, factam propitiationem, adeoq; & placamentum, & placamen connotat.

Ἰϛ,

Ἰσ, est] in praesenti, ad denotandum Catholicismum tum
 temporis (quandoquidem Christus non tunc demum factus, aut
 tunc modo fuit propitiatio, cum sese obtulit in cruce, sed per-
 petuo fuit, est, & erit) tum subjecti (nemini enim Deus hoc be-
 neficium invidet, sed ad illud omnes vocat, allicit, invitat) em-
 phasi non usque adeo Johanni insolenti: Sic enim ait: Agnum
 hunc portare peccata mundi Joh. I. 29. Sangvinem filii Dei testatur
 καθαρίζειν ἡμᾶς ab omni peccato I. Joh. I. 7. Et quidni Virtus hujus
 placationis ante & retrò se extendat? quidni perpetuo efficax sit?
 Christus enim est Sacerdos in aeternum Ps. CX. 4. Ebr. VII. 21. Re-
 demptio ejus est aeterna Ebr. IX. 12.

ὑπὲρ, pro] insignem notans utilitatem: Ita αἷμα dicitur
 περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον Matth. XXVI. 28. Marc. XIV. 24. Simili-
 ter preces & intercessionem dicuntur pro alio factae, ut Luc. IV. 38.
 XXII. 32. Joh. XVI. 26. XVII. 9, 20. Act. IIX. 15. Col. IV. 3. II. Tes-
 sal. I. 11. I. Joh. V. 16. Ita Sacerdos dicitur obtulisse victimam
 περὶ τῶν λαῶν ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ Ebr. V. 3. Quae inde oblatio περὶ ἀμαρ-
 τίας Ebr. X. 18. Christus dicitur passus περὶ ἀμαρτηῶν I. Pet. III. 18.
 ἰλασμός περὶ ἀμαρτηῶν I. Joh. IV. 10. Eadem significatio est prae-
 positionis ὑπὲρ, pro qua περὶ in praesenti loco posita est.

τῶν ἀμαρτηῶν, peccatis] omnibus, tam originali quam actua-
 li, tam ante, quam post Baptismum commissis, levibus & gravibus,
 voluntariis & involuntariis: omnium enim peccatorum chiro-
 graphum cruci affixum Coll. II. 14. omnia diaboli opera destru-
 cta, I. Joh. III. 8. Ebr. II. 14. ab omni peccato sanguine filii Dei
 mundati I. Joh. I. 7. ab omni ἀνομία redempti Tit. II. 14. *Fuso enim
 sanguine sine culpa, omnium culparum chirographa deleta sunt,* ait
 Augustinus l. II. de Remiss. peccat. cap. 20. Aliter verò Christus
 mortuus est pro peccatoribus 2. Cor. V. 15. Ebr. II. 9. & aliter pro
 nostris peccatis, I. Cor. XV. 3. Gal. I. 4. I. Pet. III. 18. Pro illis, ut
 ipsi Deo plenissime reconcilientur Rom. V. 10. salventur, Matth. I.
 v. 21. sanentur, Es. LIII. 6. ut peccatis mortui Justitiae viverent I. Pet.
 II. 24. pro peccatis autem mortuus est, ut ea deleantur Es. XLIII. 25.
 aboleantur, Ebr. IX. 26. & in profundum maris abjiciantur.

A 3

ἡμῶν.

ἡμῶν, nostris] non solorum credentium & electorum Judaeorum, uti Beza & Piscator exponunt: nec tantum eorum, qui nunc vivunt, quod vult Oecumenius; nec eorum modo ad quos scripta haec epistola, quae Bedae est explicatio: sed eorum, qui credunt, ex quorum persona Johannes hic loquitur. Quam explicationem nostram ipse Corn. à Lapide approbat: quando faretur melius habere explicationem Clementis Alexandrini quam aliorum, quod id dicat Apostolus, non pro peccatis nostris, qui sumus fideles tantum, sed & pro peccatis infidelium totius mundi. Pro his enim quos passus est Christus, eiusque meruit gratiam & gloriam, si in eum credere ejusque merita amplecti velint. Unde & jus sit predicari Evangelium hoc omnibus Gentibus, easque baptizari in Nomine Patris, Filii & Spiritus Sancti Marc. XVI, 13.

ἔ περὶ τῶν ἡμετέρων &c. ἀλλὰ καὶ, nec pro nostris &c.] non sine insigni emphasi est illa cum ἀύξησης, tum διαίρεσις Johannaë. Ne enim particularem, vel Judaeorum, vel credentium ἰλασμόν tentatus quispiam praesumat, progreditur Apostolus à minori ad majus, & fundamentum nostrae fiduciae solatiique amplificat pulcherrimè. Non contentus, inquit Rudolphus Gualtherus ad h. l. Christum propitiationem nostram dixisse, eum pro peccatis nostris propitiationem factum esse testatur. Nec hoc illi sufficit. Ne enim vel in sua duntaxat, vel Apostolorum aliorum persona loqui videretur, addit, non pro nostris tantum, sed etiam pro totius mundi peccatis. Quae quidem ampliatio ad solidam consolationis Apostolicae vim pernecessaria erat, ne quisquam peccatorum desperet, & ab intercessionis paracleti hujus fructu salutari sese exclusum dubitationum fluctibus abreptus praesumat.

περὶ ὅλης τῆς κόσμου, pro totius mundi, scil. peccatis] Duplex hic occurrit ellipsis articuli; ita supplenda περὶ τῶν ἔ ὅλης ἔ κόσμου scil. αἰμαρῶν. Habes hic extensivam ἰλασμοῦ universalitatem, quae omnes homines; prorsus ut antè intensivam, quae peccata omnia. Quò facit nota universalitatis, ὅλης, ne aliquos saltem, sed omnes è mundo homines propitiatos intelligas. Quod firmat ulterius adjecta vox κόσμου, non synechdochico, sed Scripturae

pturæ S. propriò sensu. Ignorat hæc Calvinianam acceptionem, quâ mundus partem mundi nobiliorem electos scil. & credentes notat. Quid? quod ipsa mundum dispescit in credentes & non credentes, in salvandos & non salvandos Joh. III, 16, 18, 36, adeoq; ambos voce hæc includit: alibi vocem mundi per omnes homines explicat I. Tim. IV, 10. conf. Joh. I, 29. VI, 51. XII, 47. II. Cor. V, 19. I. Joh. IV, 14. Quod fateri coguntur ipsi etiam adversarii: Ita enim Musculus in LL. CC. tit. de Remiss. Pecc. Part. II. p. 465. super I. Joh. II, 12. ait: *Puto mundi notione intelligendum esse universum genus mortalium, unde hic mundus à principio ipsius ad finem usq; constat. Cum igitur pro mundo filium suum Deus dedisse, & ille pro totius mundi peccatis propitiatio esse dicatur, quid aliud significatur, quàm gratiam remissionis peccatorum destinatam esse mortalibus omnibus, ut omni creaturæ sit annuntiandum illius Evangelium.* Porro ait; *Mundi vox h. l. non notat solos credentes ex gentibus (qui priori membro fuere inclusi) sed omnes homines, secus non foret comparatio imparium majorum.* Crocius in Syntag. S. Theol. lib. IV. c. 1. *nec tamen Christus hic (Joh. III, 16.) per mundum intelligit electos tantum, prout jam à mundo separati sunt, sed totum genus humanum universè sumptum, prout naturâ in peccato jacet.* Vid. Fewrb. Part. II. Syntag. pag. 283. Magn. Dn. Præf. Bibl. Ill. ad l. h. Meisn. Antropol. Dec. II. Disput. III. pag. 75. &c. Hæc de analysi Grammatica, quantum ad præsens institutum nostrum sufficit. Sequuntur nunc doctrinæ juxta seriem verborum textûs Johannæi.

CAPUT II.

I.

*Esse pro peccatis nostris ἱλασµὸν expiationem
& reconciliationem infert.*

I.

Quæ suprâ de vocibus, earumq; in S. S. significatione dicta fuere, hîc non repetimus: ad præsens verò quæsitum expediendum, dicimus, requiri ad ἱλασµὸν pro peccatis nostris expiationem

nem

nem & reconciliationem. Expiationem, non Leviticam, & Cere-
 monialem, sed veram & realem, propriâ Christi virtute, in pro-
 pria etiam persona factam, quæ de Dan. IX, 14, 27. Fit autem illa,
 teste S. S. placando (unde toties reconciliationis in hoc argumen-
 to fit mentio Rom. V, 10, 11. II. Cor. V, 18. Eph. II, 16. Col. I, 20.)
 satisfaciendo (quia expiatio quædam ἀπολύτρωσις Rom. III, 24.
 Eph. I, 27.) purgando (unde Sanguis Christi purgare dicitur no-
 stras conscientias Ebr. IX, 14.) sanctificando (quod expressè Chri-
 sto tribuitur Eph. V, 26. Ebr. X, 14. XIII, 12.) Hanc expiationem
 sequitur reconciliatio Dei ob peccata nobis infensi Roman. I, 18.
 V, 10, 11. II. Cor. V, 18. Eph. II, 16. Col. I, 20. Cessat hinc homi-
 nis captivitas hæctenus sub peccatum venundati Gal. III, 10. reclu-
 ditur carcer, nimirum infernus Zach. IX, 11. Hof XIII, 14. abigitur
 ejusdem custos, Satan puta, ibid. scinduntur laquei, peccata, Ebr.
 II, 14. eò, quod captivator Deus Judex perfectissimò Gœlis lytro
 satiatus est.

2. Hic verò sese nobis Sociniani, juratissimi satisfactionis
 Christi hostes, opponunt, perversissimè ἱλασμόν hunc exponen-
 tes. In genere Christum ajunt esse ἱλασμόν, non ob Patris propitia-
 tionem, sed propitiationis hujus indicium; prorsus ut tegmen arcæ
 ἱλαστήριον seu placamentum fuerit dictum, non ideò quod Deum pla-
 caverit, sed quia Deus in eo se propitium & placatum præbens po-
 pulo suo responsa dederit. Ita Socinus Part. II. de Christo Servato-
 re cap. 2. Ostorodus in Institut. Germ. c. 37. Sed respondemus α.)
 id contra claram Scripturæ S. literam est: qui enim est propitiatio,
 is vi vocis, ob peccata iratum nobis reconciliat: & quorsum mors,
 sanguis Christi, si Deus jam ante nobis fuit propitius? β.) Si an-
 nunciatio reconciliationis sufficit ad esse ἱλασμόν, quilibet mini-
 ster Ecclesiæ, imò omnis Christianus erit ἱλασμός. γ.) non eadem
 sunt Dei per mortem Christi satisfactoria reconciliatio, & pecca-
 torum remissio: illa ad secundum Symboli Apostolici Articulum
 pertinet, hæc ad tertium. δ.) distingve typum ab Antitypo, um-
 bram à corpore, rem brutam à viva victima, habebis hinc veram, il-
 lic typicam placationem.

3. Ex-

3. Expiationem porrò ἱλασμῶν nostri, de peccatorum pœnis exponunt, quas Christus potestate eâ, quam à Patre accepit, à nobis sic averfurus: sicuti de hac expiatione, quæ in cœlis à Christo fit, explicat hunc locum Socinus loc. cit. c. 21. existimans eandem esse interpellationem Christi apud Deum pro nobis, de qua Ebr. VII, 25. Rom. VIII, v. 34. Sed frustra. Ubi enim α.) S. S. expiationis Christi in cœlo mentionem facit? Ubi peccati expiationem per autoritativam à pœna peccati tutelam exponit? ubi interpellationem pro peccatore eandem vocat? tantum abest, ut id faciat, ut potius expiationem sanguine Christi in terris factam, ab intercessione, quæ in cœlis, absque ulla tamen sanguinis effusione adhuc hodie fit, manifestè distingvat. β.) Vox ἱλασμῶν, ut ipse Crellius concedit, respicit ad expiationes sub lege factas: quæ verò salva erit analogia, cum illæ nec in interpellatione, nec autoritativa tutela constite- γ.) Expiatio est universalis, facta scilicet pro totius mundi peccatis; tutela autem à pœna particularis est, & solis competit fidelibus.

4. Sed & factæ ab ἱλασμῶν nostro reconciliationi iræq; divinæ à nobis aversioni hostiliter sese opponunt. Sc. Christum inveniunt dici ἱλασμῶν, quod iram Dei averterit, efficiendo, ne iram Dei & pœnam pro merito sentiamus, tùm patrociniò suò in hac vita nos à iudiciis divinis tuendò, tùm potestate sua, in altera vita iram Dei, omniaq; supplicia à nobis avertendo, quæ verba sunt Crellii contra Grot. p. 350. Nos consistere in eo ἱλασμῶν Christi, ex Scriptura S. negamus; quippe quæ α.) in hoc argumento non autoritatis, sed sanguinis & mortis Christi meminit: præterea β.) sanguine reddere propitium sit tantùm Christi mediatoris; defendere ab ira Dei Christi Regis, Patri æq; ac Filio competens. Vid. plura contra Grot. Crell. aliosq; apud Magn. D. D. Præf. Bibl. Illustr. ad hunc locum, Socin. Proff. p. 581. 614. cum quo confer eundem ad Rom. V, 10. Fewrb. in AntiOstoro do disput. XXXIII. Meisner. An- tropol. Dec. III. Disp. XXV. p. m. 209. Dorsch. Theol. Zach. Par. I. pag. 53. seq.

B

ἱλα-

*ἰλασμός noster est Jesus Christus θεάνθρωπος & se-
cundum utramq; naturam,
solus.*

1. Evincit id vocula *αὐτός* referenda ad v. i. ubi nomina, Christum & Deum & hominem indicantia habentur. Cur autem inqvas, *ἰλασμός* noster debuit esse Deus & homo? Respondet Chemn. in de duab. natur. in Christo cap. XVII. postulârunt id redemptio, propitiatio &c. Si enim hæc potuissent effici vel per divinitatem solam vel per humanitatem solam, frustra λόγος propter nos homines & propter nostram salutem descendisset de cælis, & incarnatus homo factus esset: sed quia ea, quæ ad officium Mesliæ pertinent, non potuerunt in una natura sola, sive divina, sive humana peragi, ideò decretò divinò facta est admiranda & ineffabilis illa duarum naturarum unio in unam hypostasin, ut persona mediatoris nostri in utraqve natura, per & secundum utramqve naturam operaretur, & efficeret ea, quæ ad redemptionem & salutem nostram pertinent. Et ita omninò est, homo lapsus redimendus per hominem, qui mori posset, per Deum qui peccata tolleret: Ita, ut nos à lege liberaremur, Deus filium suum legi subjecit ad Galat. IV, 4. ut peccatum in carne damnaretur, misit Deus filium suum, in similitudine carnis peccati Roman. VIII, 3. ut Messias esset justitia nostra, Deus suscitavit germen justum, cujus nomen JEHOVA Jerem. XXIII, 6. ut mundus salvaretur, missus filius Dei unigenitus Johann. III, 16. ut mors destrueretur, opus erat, & qui mori posset, & mortem destrueret Ebr. II, 14. &c.

2. Porrò Christus est *ἰλασμός* secundum utramqve naturam, divinam scil. & humanam. De humana res clara est; ipse enim Christus expressè asserit, se offerre carnem, Johann. VI, 51. conf. Roman. VIII, 3. I. Pet. II, 24. animam, Matth. XX, 28. sanguinem Ebr. IX, 12. Apocal. I, 5. V, 9. lachrymas, Ebr. V, 7. aquam, è perfosso latere manantem, famem, sitim, &c. Divi-
nam

nam etiam clarissima nobis monstrant Scripturæ Sacræ testimonia: ita enim ipse Jehova dicitur redempturus Israël ex omnibus iniquitatibus, Psalm. CXXX, 8. ipse Jehova servire factus est, Es. XLIII, 24. ipse Jehova compunctus Zach. XII, 10. Apoc. I, 7. λόγος ipse proprio suo sanguine acquisivisse Ecclesiam, Act. XX, v. 28. ipse autor vitæ interfectus Actor. III, 15. conf. Ebr. II, 10. 1. Corinth. II, 8. Ebr. VI, 6. Matth. XXVII, 50, 54. Et quidni secundum utramque naturam ipsi competat hæc propitiatio? pertinet enim ad officium Christi competens ipsi secundum ambas suas naturas hypostaticè unitas, ita ut unaquæque natura in eo agat id, quod sibi proprium est, cum communicatione alterius. Absit ergò α.) Aphtardokitarum error omnibus humanam Christi naturam passionibus ipsi etiam internecioni eximens, è contra omnia καὶ τὴν δόνησιν accidisse asserens. Quorsum enim portatio illa languorum Es. LIII, 5. Labores animæ, Joh. XII, 27. Matth. XXVI, 38. Luc. XXII, 44. si Christus non est reverà passus carne? Rectè Irenæus lib. II, 20. qui dicunt Christum putativè manifestatum, neq; incarnatum, neq; verè hominem factum, neq; verè passum, adhuc sub veteri sunt damnatione, advocacy præbentes peccato, non devicta secundum eos morte, quæ regnavit ab Adamo usq; ad Moysen, etiam in eos, qui non peccaverunt in similitudinem transgressionis Adæ. β.) Absint Piscatoris, Polani, aliorumq; sententiæ, sacrificium Christi de humana tantùm natura intelligentes; Martinii Synechdoche, plenis velis Nestorianismum reducens; Ἀλλοίωσις Zwingliana vera, uti Lutherus eam vocat, larva Diabolis; vid. Athanas. Tom. I. Orat. IV. contra Arrianos. Cyrill. Tom. II. Epist. 10. pag. 24. Fewrb. Fascic. V. disput. III. &c. γ.) Absit moralis personæ Christi dignitas, quam Jesuitæ Stancarum imitantes, hîc eum in finem urgent, ut Deitatem CHRISTI à propitiatione CHRISTI excludant. Nihil illa sine hac valet, quid? quod necesse fuit Θεάνθρωπον ipsum dare se pro nobis λύτρον καὶ ἀντίλυτρον (sensu non contrario sed commutativo ac compensativo) Matth. XX. vers. 28. I. Timoth. II. vers. 6. Ebr. X, 10.

3. Solus denique noster est *ἰλασμός, αὐτός* ipse, inquit Apolos, nullos hinc admittens vel Angelos, vel homines, tum ob sui sufficientiam, tum horum insufficientiam; qui enim creatura justitiae Dei rigorose exigenti solveret pretium infinitum? Recte ergo solus (*μονός*) unice solus, maxime & solitarie solus) calcasse torcular, hoc est, subjecisse sibi hostes, nec quenquam ex populis (humano genere) cum ipso, nullum auxiliatorem neque in caelo neque terra adfuisse dicitur Esa. XLIII. vers. 3. Apoc. XIX. vers. 15. per se ipsum enim fecit purgationem peccatorum nostrorum Ebr. I, 3. conf. Ebr. X, 14. VII, 25. unus mediator inter Deum & homines, & sic solus, sicut Deus est unus & solus I. Timoth. II, 5. conf. Johann. XIV, 6. & vid. D. Hunn. in AntiPar. I. Tom. II. oper. pag. 763. & pag. 778. D. Cramer. in Schol. Proph. Class. III. pag. 425. Glas. Onomat. Messii: pag. 393. seq. Dorsch. Theol. Zach. Part. II. Disput. 7. p. 261. Corruunt ergo Pontificiorum dogmata, *nunc Mariam, ut Sociam, Christo in opere propitiationis adjungentes; nunc satisfactionem nostram eidem assuentes; nunc Sacrificio missatico nos Deo quotidie propitiantes, nunc purgatorio homines ad plenariam satisfactionem usque, includentes, denique indulgentiis poenas relaxantes: de quibus omnibus vid. D. Gerhard. Confess. Cathol. lib. II. spec. Part. I. & alios: nos enim hinc breviores ducimus lineas.*

III.

Objectum, cui fit propitiatio, DEUS est.

I. Idem scilicet, qui hominibus ob peccata iratus (id est, vindicans & ulciscens eadem) Ex. XXXII. vers. 10. Johann. III. v. 36. Roman. I, 18. inimicus, Esa. LXIII, 10. ab iis faciem avergens, Deuter. XXXI, 18. divisus, Es. LIX, 2. minis, Genes. II, 17. Lev. XXVI, 14. Prov. I, 24. Es. I, 20. III, 11. V, 25. XXXIII, 1. factis, Genes. VII, 17. seq. XIX, 24. Exod. XIV, 27. maledictione Deuter. XXVII, 26. terribilis, eo, quod ipsi iniquitates exosae Psalm. V, 7. XI, 5. transgressiones abominabiles Lev. XXVI, 30. Luc. XVI, 15.

Deus

Deus Pater, Filius & Spiritus S. Qui unum sunt I. Joh. V, 7. Joh. X, 30. contra quos etiam peccatur. Huic nos reconciliamur, Rom. V, 10. (pars scilicet offendens parti offensæ, Matth. V, 23, 24. I. Cor. VII, 11.) per Mediatorem Christum II. Cor. V, 18 Col. I, 19, 20, non simpliciter unâ cum vicariis hortantem, aut viam ad conversionem monstrantem, sed placantem morte Rom. V, 10. per crucem Eph. II, 16. sanguine crucis Col. I, 19. manifestò *Φιλανθρωπίας* indicio Joh. III, 16 Rom. VIII, 32. Sed & ipse nobis reconciliatur teste tam ab æterno in Christo facta electione, (quæ certè itato Deo non competit) Eph. I, 4. quàm justificatione & salvatione, quæ per eundem Christum in tempore fit: Rom. III, 25. Inde illa in Christum peccatorum nostrorum conjectio, ut nos liberaremur, Es. LIII, 6. Christi in odorem bonæ fragrantiae, & per æternum Spiritum facta Deo immaculata oblatio, Eph. V, 2 Ebr. IX, 14. Neque tamen inde, quia reconciliatio reciproca est, Deus in nostram gratiam reducitur, cum non læsa, sed lædens pars in gratiam alterius reducatur.

2. Hæc omnia Socinianis miras hîc iterum fraudes confingentibus, opponenda sunt: negant illi *unquam Deum iratum nobis fuisse, sed dilexisse potius, quandoquidem nos per Christum sibi reconciliavit, nec Deum nobis, sed nos Deo reconciliatos asserat Scriptura.* Sed facilis est responsio: quâ primum enim loca Scripturæ supra citata satis clara sunt. In altero nondum consequentia tam firma nobis quàm Socinianis est: Siquidem Deus sibi nos quidem reconciliavit (quod misericordiae opus) sed per mortem Christi, (quod est justitiæ) II. Cor. V, 18, 21. ratio, vero quàm de phrasi adducunt nihil quicquam militat cum utraqve loquutio in SS. reperiatur docentibus Magn. Dn. D. Præs. Socin. Prof. p. 319. Franz. de Sacrif. Disp. XVIII. p. 586. Meisa. Antrop. Dec. III. Disp. 26. p. 283. &c. Porro *reconciliationem non per placationem Dei erga nos, sed nostri erga Deum conversionem, ac inde stabilem amicitiam exponunt: respondemus (α) hanc vocis significationem tota S. ignorat. (β) reconciliatio nostra jam olim plenè facta Ebr. VII, 27. X, 10, 12, 14. nunc non amplius fit; conversio autem adhuc hodie, & ad finem usqve seculi fiet: imò (γ) reconciliatio sanguine Christi facta est, hic autem ad*

conversionem, fatentibus ipsis Socin. non requiritur; Ergo non sunt unum idemque. Quod si in hoc arduo negotio Christus nil prætereà egit, quàm ut viam ad conversionem monstraverit, quod ipsi volunt; omnes Prophetæ, Apostoli, imò omnes Ecclesiæ DD. erunt nostri reconciliatores; nec amplius inter meritariam salutis acquisitionem & ejusdem applicationem, quæ per conversionem intenditur, erit discrimen. Denique neque adhortatio Christi & Apostolorum ad conversionem, illa, de qua loquimur, est reconciliatio, cum illam solus Christus, hanc verò Apostoli, Christi nomine præstent.

IV.

*Objectum Personale, cuius Christus ἰλασµὸν
sunt omnes homines lapsi.*

I. Patet id ex voce mundi, cuius meminit Apostolus. Illa verò neque Christum, segregatum à peccatoribus Ebr. VII. 26. nec Sanctos Angelos, in bono confirmatos, ideoque nec assumptos Ebr. II, 16. conf. I. Tim. II, 5. nec malos Angelos sine spe omni restitutionis damnatos, nec creaturas quascunque, iræ quippe divinæ incapaces, denique nec integros, sed lapsos homines omnes & singulos (quos inter & Maria) includit. Hi erraverunt: omnium verò qui erraverunt, iniquitates in eum posuit Es. LIII, 7. pro his omnibus mortuus II. Cor. V, 14, 15. pro omnibus redemptionem sese dedit I. Tim. II, 6. Unde reconciliatio Col. I, 20. illuminatio, Joh. I, 9. per unius justitiam in omnes justificatio Rom. V. 18, 19. Et ipse Salvator omnium hominum, maximè verò fidelium, I. Tim. IV, 10, qui textus imprimis huc facit, ejusdem quippe cum nostro sententiæ: Nam ut Johannes συνθελικῶς procedit ad omnes, in universum, tanquam à specie ad genus; ita hic Paulus ἀναλυτικῶς ab omnibus in universum retrogreditur ad fideles & Electos, tanquam à genere ad speciem. Proindè non tantum credulorum, sed etiam incredulorum, non tantum electorum, sed & reproborum ἰλασµὸς Christus est: etiam a dno damnatorum: sicut ait Dannhaw. Hodof. p. m. 688. pro Abrahamo

jam

jān olim defuncto actu beato, ita & pro Juda actu damnato, pro quo si Christus non esset mortuus, iniquè esset damnatus: Etenim ob *omissionem* h. e. repulsam sacrificii Christi pro se prestiti damnatus; quod si ad illum nihil pertinuit, damnatus fuerit ob doni nunquam oblati repulsam. Denique peccatorum in Spiritum S. quippe qui Christum semel, pro ipsis crucifixum, denuò crucifigunt & sanguinem Testamenti, quò fuerunt sanctificati, conculcant, Ebr. VI, 4, 5, 6, quæ de re vid. thes. seq.

2. Quid verò ad hæc Spiritus Calvinianus? Causam quæ omnium agit Polanus lib. VI. Synt. Theol. c. 16. sedecim argumentis pugnans, mundum hîc notare electos. Nos, quia adducta & resoluta alibi sunt, ea non adducimus: reliquis verò adversarii tum demum herbam porrigemus, quando hypotheses suas, vel de absoluto reprobationis decreto, & inde plurimis denegatâ fide; vel universali ob Christi præstitam satisfactionem, hominum salvatione, ex verbo Dei solide monstrabunt: Extra hoc enim aliquid sapere stultitia est, nec ratione, aut infirmis consequentiis d. S. Sâ pugnandum est. Vid. Dannh. Hodom. Sp. Calv. Phant. VIII. p. 1601. seq.

3. Unicum tamen, quod adversarii palmarium putant, hoc locò refutasse non poenitebit: scilicet provocant illi ad dicta ubi *cicuta* habeatur inter electos & reprobos, in negotio salutis, oppositio. v. g. Joh. X, 11. XI, 52. Rom VIII, 33, 34. &c. Nos (a) nullam in locis citatis anthithesin, nec ineptam aut superfluum, ut ipsi loquuntur, orationem agnoscimus: (b) admittimus quidem in locis de morte, satisfactione Christi, diversa nominari subjecta, salva tamen semper manente universalitate. Aliquando enim ponuntur omnes homines, ut in h. l. nostro, Matth. 18, v. 11. II. Cor. V, 14, 15. Ebr. II, 9. Joh. I, 20, I. Joh. IV, 14, quo pertinet etiam comparativa illa I. Tim. IV, 10. Aliquando credentes Joh. X, 11. XI, 52. Act. XX, 28: Denique increduli interdum nominantur ut Rom. XIV, 15, 20. I. Cor. VIII, 11. Peccatores in Sp. S. Ebr. VI, 6. X, 29. 2. Pet. II, 1. Nihil tamen inde adversarii obtinent. B. enim venit Redemptor, inquit Augustinus, Tom. VIII, sup. Ps. 95. p. 1074. & dedit pretium, sudis sanguinem suum, emie orbem

orbem terrarum. *Queritis quid emerit? videte quid dederit, & inuenietis quid emerit. Sanguis Christi pretium est: tanti quid valet? quid nisi totus orbis? quid nisi omnes gentes? valdè ingrati sunt pretio suo, aut multum superbi sunt, qui dicunt; aut illud tam paruum esse ut solos Afros emerit, aut se tam magnos esse, pro quibus solis illud sit datum: Non ergo exultent, non superbiant, pro toto dedit, quantum dedit &c.*

V.

Objectum reale sunt omnia omninò peccata hominum.

1. Christus enim ἰλασμός περὶ πάντων ἁμαρτιῶν; non quorundam sed omnium; ab omnibus Jehova nos redemit Ps. CXXX, 8. ab omnibus mundat nos sanguis Christi, I. Joh. I, 7. omnes nostras iniquitates ipse portavit, h. e. luit, expiavit, Es. LIII, 11, 12. Joh. I, 29. I. Pet. II, 24. pro omnibus mortuus 2. Cor. V. 14. unicum peccatum si expiandum restaret, Christus plenè non satisfacisset, legem non impleisset, cujus tamen τελείωσις Rom. X, 4. Matth. V, 17. imò in morte detentus fuisset, quandoquidem peccatum est mortis aculeus. Huc ergo pertinet peccatum originale, actualia, tam quæ baptismum antegrediuntur, quam quæ restuntur: Si enim inquit B. Feurbornius, Christus *hec non expiavit, aut illa remittuntur, aut non remittuntur: Si illud, habebunt Sociniani quod volunt, remitti scilicet nobis multa peccata citra aliquam Christi satisfactionem, cum tamen sine sanguinis effusione nulla fiat remissio.* Ebr. IX, 22: *si hoc poterunt homines aut absq; Christi merito pro suis delictis Deo satisfacere, aut omnes damnabuntur, quod utrumq; falsum.* Insuper spectant huc non tantum præterita, sed etiam futura, venialia & mortalia, levia & gravia: in specie peccatum in Sp. S.; aliàs enim falsa esset Apostoli assertio, de superabundantia gratiæ super omne peccatum Rom. V. 20: Et qui possent peccatores in Sp. S. dici Christum crucifigere Ebr. VI, 6, nisi ipse antea pro iis esset crucifixus?

(omnis

(omnis enim reactio actionem præsupponit, nec diabolus Christum dicitur recrucifigere) quomodo possent ob rejectum Mediatorem damnari nisi ipsis datus fuisset? Ergo omnia ad propitiationem hanc pertinent peccata; solvit enim Christus quæ non rapuit Ps. LXIX, 6. ad omnem raptum majestatis divinæ reposita est solutio dominica [quia Dominus id indeterminatè pronuntiat; Nec oppositio inter amplitudinem lapsus & solutionis constaret si raptus major amplitudo quàm solutionis. Vid: Dorsch. Pentad. Disp. VII. p. m. 271. Sed & pro culpis tam æternis quàm temporalibus est propitiatio; redemit enim nos à maledictione legis, factus ipse maledictio Gal. III, 13. Jam autem maledictio legis omnes pœnas Deut. XXVII, 27, ut benedictio legis omnem gratiam, complectitur. Deut. I, c. v. 28. Affixit cruci chirographum Col. II, 14, quod omnia peccata & eorum pœnas continet, conf. Rom V, 9. Ps. CIII, 3 Mich. VII, 19. Matth. XVIII, 32. Quam in rem faciunt verba Bellarmini lib. V. de amiss. grat. & stat. pecc. c. XX. *donec reatus non sit remissus, nunquàm dicitur plenè atq; perfectè peccatum remissum, & contra tunc peccatum omninò perfectè censetur remissum, cum non solum culpa, sed etiam pœna omnis fuerit remissa.*

2. Quanta verò hinc adversariorum est audacia! Pontificii primò *Marie singulare gratie privilegium tribuunt, quò à peccato sit præservata, vid. Bellarm. lib. IV. de amiss. grat. c. 16. Verùm, alium hac dere in Scriptura S. est silentium; neque, si Christus pro omnium hominum peccatis est ἰλασμός, Maria hinc excipietur. Falsum insuper illud est: Christum tantum pro illis peccatis, in quæ homines possent incidere, non autem pro iis in quæ actu ipsò inciderant factum esse ἰλασμόν: Mortuus enim Christus suo tempore ὑπερ ἀσθεβῶν Rom. V, 6. conf. Gal. I, 4. Succedunt his Weigeliani, Anabaptistæ, Photiniani, quidam Calviniani & nonnulli Pontificii, qui ex numero peccatorum originale excipiunt, nec illud propriè dictum, & ex censura legis damnans peccatum volunt. Sed quidni sit peccatum? cum faciat nos filios iræ Eph. II, 3. quidni damnet? cum morti nos adjudi-*

C

cet

est Rom. VII, 10, occidat v. II. Profligandi hic etiam sunt Pontificii cum Novatianis asserentes, *Christum tantum pro peccatis actualibus baptismum antecedentibus satisfecisse, pro sequentibus nobis ipsis esse satisfaciendum.* Sed iterum contra presentem textum, quem Apostolus ad omnia peccata extendit, nec possit homo nudus infinitæ Dei justitiæ satisfacere. Pulchrè hanc in rem Hieronymus Tom. II. adv. Jovin. p. 70. *Verum, ne penitus desperemus, arbitantes, nos post peccata baptismi non posse salvari, statim hoc ipsum temperat: & si quis peccaverit inquit, advocatum habemus apud Patrem, Jesum Christum justum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi: Hoc ad credentes post baptismum loquitur, & advocatum pro delictis eorum Dominum pollicetur: nec dicit: si quid PECCAVERITIS advocatū HABETIS apud Patrem Christum, & ipse est propitiatio pro peccatis VESTRIS, ne eos dices non plena fide baptismum consecutos; sed advocatum inquit, HABEMUS Jesum Christum & ipse est propitiatio pro peccatis NOSTRIS, & non solum pro Jobannis illorumq; peccatis, sed etiam pro totius mundi. In toto autem mundo & Apostoli sunt & omnes credentes. Notandi hic etiam sunt Photiniani, peccatis præelectivis, contra Conscientiam, plenò proposito commissis & sæpius repetitis veniam non relinquentes: quis verò ipsos, ubi Dominus liberalis est, tenaces esse jussit? quis hunc desperationis laqueum necere conscientijs, nisi desperationis autor, docuit: omnium peccatorum ἰλασµὸς Christus est, ergo & horum, & quicumque crediderit, accipiet remissionem peccatorum Act. X, 43. XIII, 39. Ebr. VIII, 12. 1. Joh. II, 12. Denique Theologi Bremenses in Synodo Dordrecht. ad art. II. p. 641, errant, scribentes: *Christum pro peccato in Spiritum S. non satisfecisse:* quæ de re vide Fewrb. Diss. de pecc. in Sp. S. p. m. 2059.*

VI. Me-

*Medium cuius interventu Christus noster est**ἰλασμός universa eius obedientia est.*

I. Activa videlicet, quæ culpam, passiva, quæ pœnam expiat. Ac passivam quidem S. S. per mortem & passionem Christi exprimit, v. g. I. Petr. I. 21, 24. Christus passus est pro peccatis I. Cor. XV, 3. Rom. V, 6. IV. 25. &c. Activam indicat vel per obedientiam, ut Rom. V, 18, 19, (ubi per obedientiam non passio vel mors, sed actio legi conformis intelligitur, inobedienciæ Adami opposita, vocaturque Christi justitia, quò titulò passio non venit) vel legis impletionem, ut Matth. V, 17, 18. ubi Christus indicat se venisse ad legem implendam, non pro se, sed nobis, nec solâ pœnarum perpessione (aliàs etiam damnati dum pœnas peccatorum suorum patiuntur, legem Dei implerent) sed dilectione Dei & proximi Matth. XXII, 37, seq. quæ legis est perfecta impletio Rom. XIII, 10. Hanc igitur activam Christi obedientiam ad ἰλασμόν necessariam fuisse vel sola nostra docet justificatio; Justificamur enim non per nostram habitualem justitiam Rom. III, 28. IV, 1, 2. seq. Gal. II, 16. Eph. II, & seq. Tit. III, 5. d. Christi nobis per fidem imputatam, quæ est justitia legis vice nostri à Christo per dilectionem impletæ, adeoque ipsa eius activa obedientia. Quinimo si sancta Christi vita hîc excludatur, tunc nos contra Decalogum benediceremur, quia decalogus omnibus maledicit, qui non faciunt ea omnia, quæ ibi scripta sunt. Nos verò contra decalogum non benedicimur, quoniam per fidem in Christum non irritam reddimus legem, sed eandem stabilimus Rom. III, 31. & apprehendendo Christum apprehendimus eum, qui pro nobis legem perfectè implevit: quare activa obedientia excludenda hîc non est. Pertinet v. ad illam innocentiam, sanctitatem, incarnatio, prædicatio, paupertas, fames, sitis &c. omnem deniqve id quod pro nobis in statu exinanitionis ad mandatum divinæ legis fecit. Ad passivam pertinent pœnæ peccatorum

nostrorum, in specie passio & mors. Ubi circa passionem notandum, quod verè tartareos in ea senserit dolores: quandoquidem factus pro nobis maledictio, iræ inde ac iudicio Dei obnoxius; restibus laboribus animæ ob percussionem & attritionem, Es. LIII, 8, 11. turbatione, Joh. XII, 27. pavore, Marc. XIV, 33. tristitiâ & angore, Matth. XXVI, 37. Mortem quod attinet, sustinuit æternam, sed non ut damnati æternum; hoc enim circumstantias, illud quid dicitatem concernit; nec à mortis mancipiis, ad ejus victorem recte colligitur. Quod si elus pomi, Gen. III, 6, finitus, infinitum attraxit reatum; quidni mors Christi finita (inclusa sancta obedientia) ob morientis infinitatem, æternum habeat valorem? & certè habet, æternam enim affert justitiam Dan. IX, 24. æternam salutem Es. XLV, 17. æternam redemptionem Ebr. IX, 12. vitam denique æternam Rom. VI, 23. 1. Joh. V, 11.

2. Quàm verò operosè hæc oppugnat Satanæ! Primum activam per Piscatorem & socios ejus aggreditur, obedientiam asserentes, *solâ passivâ obedientia Christum pro nobis satisfecisse; impletionem vero legis pro se ipso debuisse.* Sed primum jam profligatum: alterum, ex Socini lacunis petatum, manifestè falsum est; Christus enim etiam ut homo, est Dominus Sabbathi Marc. II, 28 per consequens non tantum tertii præcepti sed reliquorum omnium dominus, quandoquidem omnia divina sunt. Quod si tamen quis inde velit asserere, sic licuisse Christo pejerare, mentiri; negamus consequentiam, aliàs idem de Patre & Spiritu S. dicendum esset: quin potiùs, ut hi abstinent à peccatis non ex quadam legis præscriptione, sed ex naturæ suæ conditione & perfectione, ita idem de Christo dicendum est. *Quod verò porro à causa meritoria salutis excludant Christi sanctitatem,* hæresin suam produunt; hæc n. à lege divina poscebatur, à Christo m. non pro se, sed nobis præstabatur: Ergo non tantum causa sine qua non nostræ redemptionis, sed causa meritoria est: quod idem de incarnatione, prædicatione, dicendum est. Utinam ergo renunciasset errori suo Piscator. jam tum olim à Synodo Wappinensi monitus, à propriis sociis oppugnatus, deniq; à Carletano Theologo Anglo egregiè refutatus. Sed pergit ulterius malignus iste Spiritus: nunc n. *humiliationem,* per Sibrandum Lubertum in Comm. 99. err. p. 395. 417.

nunc

nunc famem & sitim à causa meritoria salutis nostræ excludit; quod posterius facit Zwinglius, solâ morte Christi vivificatos asserens. Respondemus ad prius, dare seipsum pro nostris peccatis Gal. I, 6. ἀνὴλουτρον pro omnibus, 1. Tim. II, 6. pati pro omnibus carne, 1. Pet. IV, 1. plus quàm solam mortem triduanam complecti, maximè cum tota vita Christi in terris pro nobis fuerit passio. Ad Zwinglii assertum repouimus, esurivisse, sitivisse Christum non pro se, sed nobis, expians tam protoplastorum, quàm nostram intemperantiam: quæ certè satisfactoria, & meritoria est passio. vid. Damasc. lib. III. de orthod. fid. c. XX, unà cum suo interp.

3. Denique & passivam CHRISTI hostiliter impugnant obedientiam. Negant, *tartareos CHRISTUM sensisse dolores*: nos, sensisse illum, monstravimus in thesi. Neque tamen inde desperavit: quot enim in hac vita poenas infernales, & diros animorum suorum sentiunt cruciatus, nec tamen statim desperant? Nec sibi tantoperè placeat Bellarminus assertio suò; Essentialem poenis infernalibus esse desperationem: annon enim Judas proditor desperabat, nec tamen tum erat in inferno? Mortem quod attinet æternam, dicimus contra Photinianos, CHRISTUM eandem sustinuisse non quæ durationem, sed intensiorem; includit enim mors æterna essentialiter dolorum infernalium immensitatem, æternam verò continuationem tantùm accidentaliter: illam ergo CHRISTUS subiit, hanc subire nec debuit, nec potuit.

VII.

Ἰλασμὸς terminus durationis à quo est primum incarnationis momentum, ad quem, mors crucis.

1. Conceptio, natiuitas, circumcisio &c. CHRIS-
TI propitiatorum sunt: nobis enim natus puer, nobis da-
tus filius Esa. IX, 6. dictus statim ab initio JESUS Matth. I.
vers. 21. Luc. II. vers. 11. quod inde coepit operari salutem.
Per totam porro vitam noster ἰλασμός, quia in ea pro nobis,
divinae legi, sub qua nostri causam erat Galat. IV. vers. 4.
praestitit obedientiam, Matth. V. vers. 17, 20. voluntatem di-
vinam fecit Psalm. XL. vers. 7. Ebr. X. vers. 5. obediens fa-
ctus usque ad mortem crucis Philipp. II. vers. 8. Ubi in tem-
pore facta propitiatio non officit valori & efficaciam aeternam:
agnus enim ab initio mundi occisus Apocal. XIII. vers. 8.
nos ab aeterno in Christo ad vitam aeternam electi Ephes. I.
vers. 4. conf. II. Tim. I. vers. 9. II. Thessal. II. vers. 13. Idem
Jesus Christus heri, hodie, & in secula Ebr. XIII, 8. Eadem
nunc & in Vet. Test. saluandi ratio Act. XV, 11. eadem utro-
bique per ἰλασμόν reconciliatio. Neque ἰλασμός tunc apo-
telesma θεανθρώπου non fuit: quandoquidem duae naturae in
DEI notitia & Decreto jam tum pro unitis habitae. Ex-
plicat id AUGUSTINUS Tom. VII. libr. 2. de Peccato
Originis contra Pelag. & Celest. cap. 26. pagin. 808. seqv.
*Si, inquam, propterea illis non profuit incar-
natio CHRISTI, quia nondum facta erat,
nec nobis prodest iudicium CHRISTI de vi-
uis & mortuis, quia nondum factum est.
Si autem nos per huius nondum facti, sed
futuri iudicii fidem stabimus ad dextram
CHRISTI, profecto illi per incarnationis
ejus nondum factae, sed futurae fidem mem-
bra*

bra sunt CHRISTI. Neque enim putandum est, quod antiquis justis sola, quæ semper erat, divinitas CHRISTI, non etiam, quæ nondum erat, ejus humanitas revelata profuerit. Terminus ad quem, est mors triduana, intelligenda non, ut Tannerus vult, tantum in fieri, sed in fieri & facto esse; Sic enim Scriptura Sacra mortem CHRISTI cum sepultura ejus & resurrectione connectit, 1. Cor. XV. vers. 34. Nulli tamen hic post mortem animæ CHRISTI improperandi sunt cruciatus, quandoquidem in cruce consummata erant omnia, Johann. XIX. vers. 30. conf. Ebr. IX. vers. 28. X. vers. 12, 14. Similiter nec mors hæc nuda tantum ad sacrificium præparatio est, sed ipsum sacrificium, hic in terris, ubi pro peccato hostia oblata, passio exantlata, peccata expiata, peractum.

2. *Qui ergo Pontificii conceptionem & infantiam Christi meritorias negant? sunt sanè illæ propitiatoræ nostrò bonò factæ, vel ipsò Bellarminò fatente lib. I. de indulg. c. IV. in resp. ad II. object. CHRISTUS, inquit ibi, ab ipsa conceptione usq; ad mortem ardentissimâ charitate gravissimos labores pertulit, ut DEO PATRI nos reconciliaret.* Dolores CHRISTO post mortem accidisse, non evincit locus Actor. II. vers. 24. ubi dolores mortis, vel de doloribus mortem antecedentibus explicandi (ut lacrymæ abstergendæ dicuntur, non quæ nunc, sed olim fusæ, Apocal. VII. vers. 17.) vel idem sunt ac mors dolorosa. Ultimum denique contra Photinianos, passim id inculcantes, militat: quæ de re vidd. Magnif. Dn. D. PRÆSES Bibl. Illustr. pag. 1142. Socin.

Socin. Profl. pag. 364. seqv. Franz. de Sacrif. Disputat. XVI.
pag. 496. seqv. & alii.

CAPUT III.

I.

*An ἱλασμός noster necessarius fuerit
ad salutem?*

Aff.

POscebant id, ut alia omittamus α.) naturalis DEI justitia, quæ ut poenam peccati requirit, ita idem sine satisfactione condonare non potuit, vid. Roman. I. vers. 32. Psalm. VII. vers. 12. Roman. III. vers. 5. II. Theſalon. I. vers. 6. Est enim DEUS zelotes, quatenus nullum peccatum impunitum vult relinquere. β.) Immutabilis ejusdem veritas; Mortem (hoc est, omnes mortes) peccanti minatus fuerat Genes. II. vers. 17. quæ ergo salvâ veritate immunem istum dimittere poterat, sine propitiatione? γ.) Divina maledictio, Deuteronom. XXVII. v. 26. quæ, nisi irrita esse debebat, peccata condonari simpliciter, non admittebat. Hinc ergo oportuit CHRISTUM pati, Luc. XXIV. vers. 46. calicem ebibere absolutâ DEI voluntate; Si enim hypothetica fuisset, exaudivisset DEUS orationem CHRISTI, quod est contra Matth. XXVI. vers. 39. vid. Danhaw. Hodof. pag. m. 685. nulla hîc potentia DEI absoluta, reliquis DEI attributis adversa hîc admittenda est. Contra Scholasticos, Photinianos, Calvinianos & Papistas.

II. An

II.

An ἱλασμός noster apud DEUM perfectus & plenus sit?

Aff.

Nullum hîc locum habet DEI Patris acceptilatio, nec juris remissio, sed rigor justitiæ hic urgendus est, juxta quem hic ἱλασμός fuit sufficiens; repræsentanda persona satisfaciens, *non nudus, aut simplex homo, sed Christus Θεάνθρωπος DEI filius*, Roman. VIII. vers. 3. Galat. I. vers. 4. Ephes. V. vers. 2; inculcanda consummatissima obedientia, quâ voluntatem ejus, qui misit ipsum, fecit, Psalm. XL. vers. 6. Ebr. X. vers. 9. opus ipsius perfecit, Johann. IV. vers. 31. quæ facere debuit, consummavit, Johann. XVII. vers. 14. XIX. vers. 30. Nominanda perfectissima legis impletio Matth. V. vers. 17. referendum pretium, quò nos emit, magnum, I. Corinth. VII. vers. 23. non aurum vel argentum, sed pretiosus agni immaculati sanguis, I. Petr. I. vers. 19: ex quibus sequitur perfecta, plena, copiosa, imò omnimoda redemptio Psalm. CXXX. vers. 7. Quod si denique unius hominis offensa multi, id est, omnes mortui sunt: multò magis *gratia DEI & donum per gratiam (i.e. justitia Christi) redundavit in multos*, Roman. V. vers. 15. Iterum contra Scholasticos, Calvinianos, hac in parte Photinianizantes, acceptilationemquæ divinam urgentes: vid. pluribus Dorsch. Pentad. Disputat. VI.

D

III. An

III.

An ἰλασμός sit satisfactorius pro peccatis nostris?

Aff.

Monstrant id tot dicta, quot *Christum pro nobis passum, mortuum, peccata nostra expiasse, unà cum pœnis eorum portasse, maledictum factum esse, legem implevisse &c.* confirmant. Imprimis autem ex præsentis textu id patet: eò ipsò enim, quò *CHRISTUS* nostra est propitiatio, innuitur, *DEUM* antè nobis offensum, per mortem *CHRISTI* reconciliatum, peccata expiata, & id, quod nos debueramus, à *CHRISTO* exsolutum esse, ita ut nunc non amplius sub ira, sed gratiâ simus, Roman. V. vers. 2. Quicquid ergo vel de voce *Satisfactionis in Scriptura S.* non ex-tante nugetur Socinus cum suis, vel *DEUM* nobis jam conciliatum fuisse inde asserat, quod *Deus Christum propitiationem proposuerit*, Roman. III. vers. 25. vel ad typum confugiat, arcæ scil. operculum, quod propitiatorium, propitiatio vocatum fuerit, nec tamen *DEO* satisfecerit: vel denique propitiationem à satisfactione distingvat, ita ut illa fieri possit
per

per remissionem à jure suo, hæc neutiquam;
nihil tamen obtinet. Primum enim quod concernit, mi-
rum non est, in lingua Hebræa & Græca latinam satisfactio-
nis vocem non reperiri. Quod si verò id evicerint adver-
sarii, ibidem quoad rem non haberi, victas dabimus manus.
Ad secundum respondemus, esse divulsionem conjungendo-
rum, nec pugnare CHRISTI satisfactionem cum propitia-
torii constitutione; Hic enim misericordia, ibi justitia de-
prehenditur. Ad tertium, falsum est propitiatorium pec-
cata non expiassè, quandoquidem id omninò factum, sed re-
spectu CHRISTI præfigurati: quare distingvat adversarius
propriam & alienam virtutem, & res erit in vado. Denique
satisfactio & propitiatio h. l. retrocurrunt: Ita enim pro
nobis CHRISTUS debita exsolvit, ut vice nostri divinæ ju-
stitiæ plenissimè satisfecerit.

IV.

An ιλασμός hic sit meritorius?

Aff.

Hæc quæstio cum priori non coincidit. Sunt quidem
CHRISTI Satisfactio & meritum inseparabilia, non tamen
identica: illa enim est debitorum exsolutio, hæc immunitas
à nostris debitis, vita æterna &c. à CHRISTO nobis meritæ.
Præterea Satisfactio fit Trinitati, meritum nobis est profi-
cium. Asserimus igitur, *CHRISTUM secundum*
utramq; naturam esse ιλασμόν meritorium,
presè ac propriè dicto merito, quandoquidem de suo me-
ruit, *seipsum dans pro nobis ἀντίλυτρον* 1. Tim. II.
vers.

vers. 6. Nectamen pro se, sed nobis, æqualitate etiam me-
riti & mercedis. Meruit autem breviter mali æterni & tem-
poralis ablationem, tam quæ culpam, quàm pœnam; & bo-
ni collationem: de illa supra: ad hanc pertinent tùm spi-
ritualia, v. gr. nostri in filios Dei adoptatio Galat. IV. vers. 5.
DEI gratia & favor, Johan. I. vers. 16, 17. I. Corinth. I. v. 4.
Pax cum DEO, Ephes. II. vers. 14, 15. II. Corinth. V. vers. 18.
cum angelis, (propter apostasiam nobis offensis) Luc. II.
vers. 14. XV. vers. 10. cum corde nostro Rom. V. vers. 1. DEI
benedictio Genes. XII. vers. 3. & cum ea bona omnia, vita
denique & salus æterna Actor. IV. vers. 12. tùm temporalia,
per lapsum amissa, quæ etiam in CHRISTO (i. e. ob meri-
tum CHRISTI Rom. VI. vers. 23.) sunt Amen, II. Corinth. I.
v. 20. Quæ omnia contra Photinianos, Calvinianos, Pon-
tificios notanda sunt, quorum juxta & aliorum argumenta,
per pagellarum angustias hîc omissa, *ὅτι θεῶν* in conflictu
videbimus. Nos hîc pedem figimus,
dicentes

SOLI DEO GLO-
RIAM!

Umg. II 19

ULB Halle 3
003 144 232

TA-OL
SR.124:MMN:00

VD 17 Z

DISSERTATIO THEOLOGICA
De
PROPITIATIONE
PRO PECCATIS NOSTRIS,

Ex I. Joh. II, v.2.

Quam
SUB PRÆSIDIO
VIRI

*MAXIME REVERENDI, MAGNIFICI, AMPLISSIMI,
EXCELLENTISSIMI,*

DN. ABRAHAMI CALOVII,

Theologi de universa Christi Ecclesia incomparabiliter
meriti, in inclyta Academia Wittebergensi Profefs. Publ. Primarii
Famigeratissimi, Consistorii Ecclesiast. Asfesloris Gravissimi, Ecclesiæ ibidem
Pastoris Vigilantissimi, Circuli Electoralis Superintendentis Generalis
Eminentissimi, & hoc tempore venerandæ Facult. Theol.

DECANI Spectatissimi,

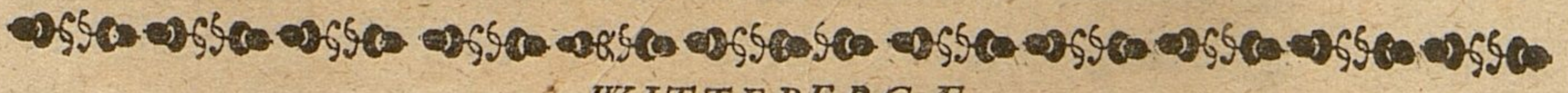
*Domini, Præceptoris, Patroni, ac Promotoris
devotissimâ observantiâ colendi,*

Ad diem XV. Aprilis Anno M DC LXXIX,
ventilandam proponit

AUTOR RESP.

**M. JOHANNES ERNESTUS Herkzog/
Dresd. Misn.**

In Auditorio Majori, horis matutinis.

WITTEBERGÆ,

Literis MATTHÆI HENCKELII, Acad. Typogr.

